

# SLOVENIJA.

List 48.

V petik 15. Rožniga cveta

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in  $\frac{1}{2}$ , za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še  $\frac{1}{2}$  gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

## Povabilo na naročbo Slovenije.

S tekočim mescom se doverši naročilo na prvo polovico letašnje Slovenije, za to se vljudno povabijo vsi dozdani gg. prijemniki našiga časopisa, kakor tudi drugi prijatli politiskiga razvitja Slovincov, ki bi pristopili misliti, naj svojo naročbo ob času, narpozneje do konca tega mesca, pri založniku in razpošiljarcu napovedati blagorolijo.

Kmaloboleto preteklo, odkar je Slovenija svoje delo pričela; njena dosadanja namemba in oblika v politiskim in nepolitiskim predelu ostane tudi zanaprej, in kakor si je od perviga lista lanskiga leta do pričjočiga vedno vse Slovence v polni enakosti, kakor eno deblo pred očmi imela, kterimu pa le edino iz krepkiga in čverstiga Jugoslavjanstva oživeljajoči sok prilekati zamore, ravno tako bode tudi zanaprej v vsih Slovincih, če prav med več kronske dežel razdeljenih, čut edinstva in enorodstva buditi in njih pogled na jug obračati si na vso moč prizadecala.

Mnogo veselih poprav v narodnim življenju Slovincov je zamogla že oznaniti v pretečenim letu; ali še je ostalo mnogo in premnogo ran minulosti, ktere bo odkrivati in sčasama celiti, še je veliko ptujih zaničvarcov slovenske cene in domačih zaslepljenih častivcov ptujstva, ktere bo zavračati, svariti in podučevati treba; še ni od Cesarja zapovedana enakopravnost vseh narodov pod žezlam njegovim pri nas živa resnica postala.

Posebno pa opomnimo drage domorodce na prihodni, če Bog da, letašnji deželni zbor v Ljubljani, kteri bo, kakor se do zdaj kaže, tudi naše slovenske brate iz Goriškiga in Istrijskiga obsegl. Ravnanje njegovo na tanko popisovati bo sosebna skerb Slovenije.

Polletno plačilo za Slovenijo, če se po pošti dobiva, znese 4 gold., za ene kvatre 2 gold. Ako se pa iz založnice v Ljubljani jemlje, se plača za pol leta 3 gold. in pol, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kr.

Vsaka cesarska pošta prejema naročilo in denar, in ako se na pismu zaznamva, de so naročivni dnarji (Pränumerationsgelder) v njemu, tudi nič poštnine odrajlati ni treba.

## Cena učenosti.

(Po zori dalmt.)

Naj slavnejši vladari so učenosti vsigdar visoko cenili ino se sami s njimi pečali. Njihov dvor je bil svetlo zbirališče naj imenitnejših umetnikov ino po glasu. Alj to ni kaj posebnega, da so vladari, kateri so izrejeni bili med izobraženimi, omikanimi narodi, ki so imenitnost umnosti že od mladih nog poznali, učenosti veliko čast izkazali; marveč se je čuditi, da je človek v pastirskoj kočij rojen ino med le malo izobraženim narodom izrejen, samo s svojim bistrim umam visoko ceno učenost spoznal ino nje spoštoval. Taj je bil Karagjorgje, t. j. černi Juri, knez od Srbije, katero je od kervoločnih Turkov oslobodil. V narodnem domu, kjer je državni svet svoje sednice imel, so bile tri hiše razrejene za stanovanje modrega Dositeja. Vsakokrat, kadar je Karagjorgje v svet prišel alj samo mimo šel, je pohodil (objiskal) Dositeja. Gospodar se je priklanjal modroznanu, ino taj je onega obožaval. Oba dva sta imela velike zaslužbe za serbski narod, jeden je bil oče državnega života, drugi oče serbske izobraženosti. Slava, Slava jima na veke!

Karagjorgje pa nije samo Dositeja zavoljo njegove učenosti tak visoko cenil, znano je, da je on učiteljem v obče tako plačo dajal, kakor svojim pervim častnikom.

On je mnogokrat prišel v narodno učilišče, katero je on vpeljal, Dositej pak vredil. Tu je on krepko spodbadal učečo se mladež, da se marljivo poprime uka mnogoverstnih, potrebnih vednosti, ker joj je obetal velike časti. Vidite — je rekel — mi imamo dosta junaskih desnic za obrambo Srbije, alj manjka nam učenih ljudi, kateri bi jo pametno vladali . . . da bi mi znali svojo de-

želo tak kak vojsko vladati, bolje bi z nami stalo. Učite se tedaj vi, kateri ste naša nada boljše prihodnosti, vbogajte ino spoštujte svoje učitelje, jaz jih visoko cenim — učitelj ino vojvoda sta pred menoj jednaka. Gorje pa tistemu, katerega učitelji meni zatožijo zavoljo napačnega zadržanja. — Na odhodu je učitelju vsakokrat kaki zlat nevidice v roko vtisnil.

Iz tega se vidi, da je celo hrabri Karagjorgje poleg ostre sablje v junaskoj desnici visoko cenil učenosti za vrvanje notrajnih ino zunajnih zadev deržave. Kdo pak bi pri nas o potrebnosti učenosti dvomil? — Slovenska mladež! poprime se tedaj čversto uka mnogoterih znanosti, da postaneš vredna stopiti pred svetlo lice slavodobitne matere Slovenije.

(Slov. Nov.)

## Beseda domorodca slovenskim učiteljem.

Sušec leta 1848 je bil za vse narode naše velike Austrije, mesec enak soncu, ki po dolgi nočni temnoti veselo ino krasno iz za gor prihaja, ogrevaje vse narode bez iznimka s svojo lučjo. Enakopravnost vsih narodov izrekli so naši bivši dobrotljivi Cesar Ferdinand I., kar so njih naslednik, naš sv. Cesar Franc Jožef I. tudi za enako spoznali ino poterdili.

Od poprejšne mračnosti v narodnim razvitu zatirane ljudstva naše razprostrane carovine začnejo svobodneje odihvati se, domišljovaje si, de v zadoblenih pravicah, zanamarene ne bojo. Daj Bog, de bi se taka godila! Na nas je; de se danih postav za enakopravnost nepremakljivo terdno deržimo, po kterih je že vsaki narod svojo narodovost več alj manj, posebno pa po vpeljanju materniga jezika v učilnice, kar je že v nebo vpijoča potreba, cvestiti začel. —

Tudi per nas v spodnji terdo slovenski Rožni dolini (na Koroškem) je večdel učiteljev veliko korist hitro spoznal, ter se perzadevajo v ljudskih učilnicah, svoje učence v vsih predmetih zavoljo neizrečeno lahkejiga napredovanja ino necenljive koristi v maternim jeziku podučevati. Mnoge zaveranja so mogli učitelji prenesti, vender temu vkljub je premagala skušnja, ko otroci ki so se komaj leto v maternim jeziku učili, že prav gladko slovenske knjižice prebirajo, kar jih prav vidama razveseljuje, s čimur tudi staršem predbraje pokažejo, de to zdaj razumijo, kar se v šoli uče, in de se veliko več naučijo kakor pred, zakar ljubi starši ne bojo več 2 grošiča učnine na teden zastonj plačovali, kakor pa prej za prazno glodanje klopi.

Koliko je to pametnejši od poprejšniga nemškiga uka, ker je dosti učencov hodilo 5, 6 alj pa še več let v učilnico, in Bogu se potoži, de ne zna noben od teh za svojo narvažnišo potrebo, ne nemško, ne slovensko kaj zapisati, no tudi ne za-se kaj podučljiviga brati. Ni čuda zakaj kar nemško ne razumi, slovensko se učil ni.

Mnogoteri pravi; jaz bi rad bral Slovenijo, Novice, pa neznam, mi ne gre od rok, so čudne besede, jih ne zastopim; nemško znam brati, pa ne vem kar berem, ko sem le terd Slovinc. O, ko bi se mi prej bili slovensko brati učili, kako bi mi zdaj slavjanske knige brali! se zasliši iz marsikterih ust, žali Bože, de prepozdi!

Za vsaki nauk je materni jezik nar sposobnejši, to je vam vzrok, dragi učitelji, le tako naprej, ta je prava pot, vi sejete tisto zenofovo jedrice, iz katerega priraslo bo veliko drevo slavjanske prihodnosti.

Naj se trudijo nasprotniki naše narodnosti po svojim nevtihljivim zatiranjem kolikor se jim zdi, kir nas dozdej ponemčili niso, tudi bodočno ne bo mogoče. Vsi v maternim jeziku

učijoči učenci bojo tista temeljna podlaga, na kateri se bo zidala slavjanska sloboda.

Še enkrat opomnem: le tako naprej slovenski učitelji, v Vaši važni nalogi! Vi bote zbudili v mladosti ljubezen do njih domovine, in prišla bo doba, da vam bo dajal vsaki domorodec obilno hvalo za Vašo zdajno nevtrudljivost in pridnost.

Za vas, kateri se na vso moč perzadevate, naš materni jezik iz naših učivnic potisniti, ne iščemo besedi, temoč vas spremljuje le naš pogled vsmilenja, ker vas bo zadela gotova kletva prihodnjiga rodu slavjanskiga!

Borovlje 6. Rožencveta 1849.

Anton Šeinig.

## Austrijsko Cesarstvo.

### Slovenska dežela.

\* Ker imajo spet vsi vojaki našiga regimenta iz Ljubljane marširati, je prišlo od ministerstva iz Dunaja na Ljubljansko narodno stražo vprašanje: ali hoče in zamore vse vojaške službe in opravila v Ljubljani prevzeti; če ne, se bo moglo na drugo vižo za to skrbeti. Narodna straža je odgovorila: da je bila vselej pripravljena, vojake nadomestovati, ako so jih kje drugod potrebovali, in da je tudi zde pripravljena, vse opravila prevzeti proti temu, da se narodni straži postave od ministerstva dajo, za katere je že zdavnej prosila. Te postave imajo odločiti: kdo de mora v stražno versto stopiti in kako se imajo službe opravljati, da ne bo eden se v službi trudil, drug pa brez službe postopal. To terjanje je pravično. — Novice.

Celovec 9. Junaja 1849. Ni dolgo od tega, kar smo po časopisih brali imena gg. vrednikov državnega zakonika ali oglasnika. Brali smo jih enkrat, brali smo jih drugo in tiktat; — čudne reči je pri temu naše serce občutilo. Naše serce je od veselja poskakovalo, zvedeti, da bode enakost vseh narodov iz papirja saj enkrat tudi v življenje stopila; naše serce je pa tudi od žalosti pokalo, videti, da enakih pravic še tudi zanjeprej ne bojo imeli vsi narodi cesarstva avstrijskega. Ne opomniti junaških jugoslavjanov, ki so pred Buda-Peštam, pred Bečam, v Italiji, in zopet na Ogerskim za celokupnost našega cesarstva svojo kri prelijali, ter prelivajo, — ne spomniti revnih Slovkov, ki, ne gledajoči na Madjarov sladke besede, ne na njih grozno terpinčenje, za svitluga cesarja černo vojsko skuplejo; zakaj ni blo nič brati od predstavljavcov državnih postav za Polake, Rusine ino Slovence? „Vsi narodi imajo enake pravice in vsak narod ima nerazžaljeno pravico, svojo narodnost in jezik varovati in omikovati“ veli §. 5. dane ustave. V čem so se ti narodi pregrešili, da bi ne smeli vredniti, uživati ravno tiste pravice, katerih se drugi narodi veselijo? Kedar so Nemci ino Lahi Avstriji grob in propast kopali; so Slavjani stali terdno kot skala, na kateri slavna Avstrija varno počiva. Približuje se dan plačila: Nemcam ino Laham se dovoljijo predstavljavci državnih postav, Rusinam ino Slovincam pa ne; kar dobijo puntarji, to se krati zvestim ino mirnim državljanam. Tako smo premišlovali ino milo zdihovali: ker nismo našli med vredniki državnega oglasnika iz naše gore lista!

Hvala tebi, mila Slovenija! ti si nam lek prinesla za naše ljute rane; kakor nam oznaš, je za prvega predstavljavca državnih postav za Slovence in sicer za vse Slovence g. Dr. in profesor Miklošič izvoljen. To slišati, so se naše serca ohladile, ino iskreno „živio!“ vsm Slovincov prijateljem je zadonelo! Pričakujemo tudi terdno, da bode tudi slovenski predstavljavec časti c. k. ministerialniga uradnika imel, kakor je to pri drugih vrednikih državnega zakonika: „za enako

opravilo gre ja tudi enako plačilo in vsaka čast.“ —

Po vseh jugoslavenskih časopisih se toži ino graja, da je slavjanskih knjig tak težko dobiti. Prav častivredno se obnaša tukajšni knjigokupec gosp. Janez Leon. Vse bukve, katere pri njemu na svitlo pridejo, so natisnjene v novim pravopisu, kar se povsod ne zgodi; nekterim gospodam malo več dobička bolj pri sercu leži, kot omika in slava celega slovenskega naroda. Vse postave, vsi časopisi, vse imenitnejši knjige se natiskajo v novim pravopisu; vse pisma, ki jih bojo uradniki Slovincem v roke dajali, bojo pisane v novim pravopisu; kdo zna brati v novim pravopisu, lahko bere ilirsko, česko ino polsko ino stopi v kolo tih slavni narodov; — alj je toraj koristno in modro, vzajemno in bratovsko, se tako nepremakljivo deržati nekih čerk starega pravopisa, ino zaverati napredovanje slavjanskega slovstva? Dragi rodoljubi! obljubimo si zvesto ino sveto, te spake se varovati, v starim pravopisu besedice ne pisati, pa tudi knjižice, v starim pravopisu tiskane, še zastoja ne vzeti! —

Gosp. J. Leon dalej tudi knjige, pri njemu založene, po vseh časopisih, še tudi v nemških oznani, hitro na vse kraje razpošle ino knjigokupcam vse to dovolji, kar jim tiče po navadi ino kot pri nemških knjigah. To se drugod ne zgodi. Na primer: Na knjigi Matija Majerja, ktera se vsm vlastencem ne zamore dosti priporočiti: „Pravila, kako izobraževati itd.“ stoji: „Na prodaj v Zagrebu pri Supanu.“ Že dolgo dolgo so ble te bukve na svitlim, kar pride od gosp. Supana na gosp. bogoslovca F. iz Zagreba list z to prošnjo, saj nekih 20 natisov zgoraj pohvalene knjige blagovoljno poslati, ker jih gospodi že težko pričakujejo; pol leta, ja še več ko pol leta je preteklo, ino gosp. Zupan še enega natisa ni sprejel!

Naj bojo toraj vsi gg. knjigokupci lepo prošeni to važno reč prevdariti, kupčije s slovenskimi knjigami se krepkejši poprijeti, ino z vsmi slavjanskimi knjigami — naj bojo ruske, polske, česke, serbske, ilirske ali slovenske ravno tako barantati, kot s nemškimi, laškimi itd. To, gospodi knjigokupci! tirja slava ino sreča našega naroda; pa tudi naša lastna slava in sreča. Naš narod bo več bral ino se omikal, — vi bote več bukev izprodali ino več prislužili. —

Danas gre po našim mestu glas, da je naš gosp. knezoškof izvoljen za nadškofa Pražkega; mende listi so včeraj to novico iz Beča prinesli. Dro morebiti, ker je naš škof Adalbert Lidmanský rojen Čeh ino v Pragu kot bivši poglavarški svetovave v dobrim spominju. Slovincem bi bla velika škoda; slovensčine ni zateral, ako ravno so ga nesiti Frankfurtovci in Nemškutarji v lanskí smešnjavi prisilili, da je slavnoznaniga Matijeta Majerja premestil od stolne cerkve v Celovcu na sv. Višarje, kjer je zdrav in vesel ino piše slovenske šolske knjige. —

V Belaški kresiji slovenšina prav verlo napreduje, posebne hvale vredna sta pa gospoda: Jožef Skerbina, kap. v štebnu in tamošni nadučitelj Šiman Vigele.

Kjer se je še pred nekimi mesci v učivnici le štirovoglata nemščina bistroumni mladosti, kakor s kijam v glave tolkla, kjer je pred 12 letami ogleda šol, Belaške tehantije, terd Neme Š...r pri skušnjah, kder se je le kaka besedica po slovensko pregovorila, s svojim divjim glasam zaupil „deutsch, deutsch!“ in slovensčino v korenini vkončati si prizadeval, tam zdaj šolska mladež že prav gladko po slovensko čita — tam se zdaj po lepih ravninah in zelenih hribih milomični glas slovenske gerlice razlega, in nekatere pesmi tudi že

\*) Drugo vprašanje je, ali je mogoče enimu človeku, če tudi družiga opravila nema, ta toliko važni urad dostojno opravljati. Vred.

odrašeni, ki so pred Narsvetejšiga s klafarskimi pesmi žalili, veselo prepevajo.

V Ločah, kjer so se pred učenci, pri vsm trudi svojga predniga učitelja, le malo alj clo nič ne zučili, tam zdaj otroci s gladkim branjem slovenskih knjig svoje starejši razveljujejo, tako da ne morejo razumiti, kako kaj to pride, da se zdaj njih otrobi naenkrat in tako hitro naučijo.

V Šent Jakopu v gornji rožni dolini so se tudi g. kaplan Peter Čare slovensine prav verlo poprijeli, in že težko šolske knjige, ki sim jih pred nekim časom po slavim rodoljubu M. iz Tersta zapisal, pričakujejo.

Tudi v Zilski dolini se skoro vsi duhovniki s svojimi učitelji v slovensčini prav marljivo giblejo. Kmalu se bodo krošci, katire je do zdaj nemškutarstvo slepilo, prepričali, da ni treba za vsako deželico, čeravno je kronska, za vsako ves posebniga poslovenitelja deržavljanskih postav imeti, in posebno tiskarnico napraviti — kmalo bo tudi neomikani in neumni kmet svojga dušniga pastirja iz prižnice lahko in dobro razumil, čeravno zana pred ne bo več tiste strašne germanisme vpo treboval, ki so se še pred kratkim pogostoma v govorih slišali. Poprimimo se tistih zlatih biserov naše mile matere Slave, ki jih je nemškutarstvo in naša nemarljivost za toliko let v černa prah zakopala, in nam gotovo ne bo treba tistih ptujorečnikov, ki so, čeravno že večkrat pomnoženi še vonder premalo obširni, da bi mogli nemci svoje časopise razumeti, po žepih vlačiti! —

Poprosimo rodoljubne Teržačane, da bi nam svojih šolskih knjig, ki so neizrečljivo dober kup, krasne in lahko razumljive, za gotove dnarje pripomagali, da bi nam zana pred ne bilo več treba, naše tako drago plačovati, s čemur se pri nas večidel zaželjeni napredek v učilstvu zabranjuje.

Brez samostalnosti narodniga jezika tudi ni prave svobode! Kdo bo pa zaterti jezik spet k darovani in tudi zasluženi veljavnosti povzdignil, če bi mi — naroda učitelji — roke križama in jezik med zobmi deržali? — Kako dolgo homo še tiste napake med nami nemarljivo terpeli, s lastnimi očmi gledali, in lastnimi ušesi poslušali, da bo terdo slovanska mladež (v za njo nerazumljivim jeziku) pred šolo in po dokončanim uku, namest da bi Boga hvalila in častila — Njega le žalila? Graja „To ljudstvo me časti s ustmi, alj njih serca so daleč od mene“ ne bo nedolžne otročice, ampak le tiste, ki jih tako učijo, zadela? Kako dolgo še gromeči glas: „Vi ste slepi voditelji slepih,“ osleplivo mreno na očeh takih učiteljev ne bo prederl!? Žalostno je v resnici slovence pri božji službi s nemškimi molitvenim knjigami viditi, veliko žalostniši je pa še, iz njih lastnih ust slišati, da jih ne razumijo! Alj je dro mogoče, da bi se tako napčno božanstvo serca prišlo? Ali smem prašati, kdo je kaj takih napak, — zavolj katirih se nam gotovo še krivoverniki na tihim posmehujejo — kriv?

Ali bomo zana pred pridno slovensko mladež še s nemškimi knjigami obmezdovavali? Vzemimo še enkrat ljubo Slovenijo v roke in preberimo še enkrat s mislozbranim duham svet neprestrašeniga vlastenca, ki ga nam v 40. listu zastran knižnic itd. daja, in vtisnimo si ga globoko v serce, in gotovo se bomo v kratkim blagoslovniga sadu našiga trudenja razveselovali. Skerbimo, da se bo odzdaj v vsaki fari, bolj bi bilo v vsaki vasi, saj eden naših slovenskih časopisov oskerbel in marljivo bral, in zagotovljeni smemo biti, da se bo ljubav do slovensčine kmalo vnela in čedalj bolj razširovala. Lotimo se spisovanja koristnih knjig za šolsko mladost in tudi za odrasčene v novim pravopisu in izročimo jih brez velikiga plačila alj pa zastonj tiskarjam, da bomo tako našim slovenskim bratom več koristnih knjig oskerbeli, in s majhno ceno dozdajni izgovor „slovenskih knjig ne zamorem

kupiti, ker so proti ceni nemških predrage, vničili? S tako važnim prizadevanjem, gotovo ne bomo stebre našiga cesarstva podkopali. S govoronom (Sprachrohr) se upam v cel svet zatrobiti, da so le tisti, ki omiko slovenskiga naroda zabranjujejo, zatiravci božanstva in srušitelji cesarskiga prestola, le oni zaničevavci državljanskih zakonov! Ne bojmo se, naša reč je sveta in pravična! Bodimo in ostanimo še zanapred zvesti Bogu in cesarju!

Iz Perave poleg Belaka 11. Junija 1849.

Bal. Lesjak.

**Marbor 6. Rožnika 1849.** Te dni sem jez bral v vaši Sloveniji, nevem več kaj števila, da se visokostivreden gospod poglavar Marborskiga okroga za slovensino veliko in močno trudijo; to je bilo za mene serčno veselje, zakaj imeniten gospod alj pa uradnik ne potrebuje kot slovensko s slovencom govoriti, to je že za njega ena neizrečena čast. To sim taki jez čitajoč vaš zostavk občutil; ampak ta žlatni občutek je bil za mene samo sladek sen; in si mislim, da taki vaša Slovenja je moglo ta čas v eni takšni sladkosti zazihana biti.

Moja preljuba Slovenija, tukajšni gospodi eni kakor drugi za slovensino nič ne skrbijo: od noviga leta se jez v tem kraju znajdem, si veliko in terdno prizadevam slovensino razširati in na eno stopinjo postaviti, ktera njej po narodu, pravici in okolšini gotov gre, alj zastoja. — Gospod Marborčan od Slovincov obdan, od njih in z njimi živeč noče od njih, tak hitro kakor je kakšen hasen potegnil, nič več vediti ne čuti, ter ostane tak terdi nemec, kot štajersko jeklo alj pa na pečovju gerčast zrašen panj. On ne spozna, da vse njegovo premoženje in blago od Slovincov dojde.

Nič nedene, on je jeklen nemec od tistih temnih časov, kterih začetka on sam ne pomni.

Nobeden ne smeje pri nas slovensine zagovarjati, gorje tistim, kterim bi takšna bedačnost v glavo padla, on bi ročno njihov sovražnik postal, kar se že je taki meni prigodilo blo.

V nekim tukajšnjim govorjenju od gospoda duhovnika, rojeniga nemca, ktir je že dvajset let na slovenski fari, kjer mu je dobro, in ki se tudi za slovenski narod čeversto poganja, je bilo zastran takiga djanja javno rečeno; „O ti nehvaležen sin nemške matere zemlje! tak jo ti spoštuješ? ti nevernik velikiga roda Hermanoviga?“

Jako potrebno in koristno bi bilo, da bi vikši poglavarji in vodje svojo podložne uradnike in pisarje nagovarjali in spodbodli, se slovensine poprijeti, ampak ta duh vremena še jih ni prepahnil.

A. W. učenik.

## Hervaska in slavonska dežela.

Iz Srema. Ban je vso svojo vojsko skupej zbral v Titelu, Mošorinu, Loku in Villovu v te štiri mesta šajkaškega bataljona, ktere so še v naših rokah. V vsaki hiši jih je narmanj 50—60 vojakov. Glavni stan banov se premesti iz Rume v Titel.

Kničanin, ki se skorej vsaki dan s Madjari bije, je dobil od ruskiga cara red sv. Ane.

(N. h. sl. d.)

Narnoviši novice iz vojvodine povedo, da je 3. Junija pri Petrovaradinu bila huda bitva; Percel se je zagnal iz rečene terdnjave s 14,000 vojniki na Karlovce, Kamenico in Bukovac. Po dolgem vročim boju so odbili naši Madjare od vsih strani in so tako boriše obderžali. Mnogo jih je padlo od obeh strani. (Südsl. Z.)

Lloyd piše: de je 15,000 Rusov prednje straže in za njimi 40,000 glavne vojske v Orsavo prišlo.

\* Banskó svetovavstvo povabi domorodne pisatelje, da bi do 1. Kimoveca t. l. dobro čitanko (berilo) za mestne in deželne začetne šole pisati skušali; kdor bo narboljši čitanko sestavil, bo dobil 200 gold. sr.

V ta namen razglasi pisateljem naslednje vodila; čitanka naj v sebi ima:

1) Kratke sostavke od prirodopisa (historia naturalis).

2) Moralne kratke sostavke, basne in pesmi.

3) Nekaj iz historie ali dogodivšine celiga sveta.

4) Nekaj iz historie Slavjanov v obče, in Hervatov, Serbov ter drugih ilirskih narodov posebej.

5) Nekaj od zemljopisa v obče, in od trojniga kraljestva, vojvodine serbske in drugih sosednih ilirskih dežel posebej.

6) Kratak nauk od potreb vsakdanjiga življenja.

7) Nekaj od prava naravniga in stavniga (pozitivniga) avstrijske države.

8) Kratak sostavik od rokodelstva ali tehnologie.

9) Kratak sostavek od poljodelstva v obče, in od vertnarstva, čebelarstva in svilarstva posebej.

10) Nekaj od dolžnost in nalog domorodniga vojaka z izgledi nekih slavnih vojakov.

11) Od prave ljubezni kersanske in od vzajemniga spoštovanja vsake vere, sosebno pa zahodne in izhodne.

12) Nekaj od cirilskiga pravopisa z cerkvenimi in deželnimi pismenkami s primernimi izgledi za branje.

To naj izpolne po priliki eno natisnjeno polo.

Vse mora biti pisano v novim pravopisu in cela knjiga naj znese 10 do 12 tiskanih pol. —

## Serbska vojvodina.

Südsl. Zeitung piše: Armada bana Jelačiča je do 3. t. m. vsa čez Donavo pri Surduku in Slankamenu stopila. Vse hvali jakost, in vojaško in serčno obnašanje te krasne vojske. (Konjiki so oklepniki Hardega, Valmodna in Saksov, dragoni cesarski in n. v. Joana in banderialni husarji, pešci so večidel graničarji.) 5. t. m. se je ban vzdignil s armado iz Titela, de bi proti Bački delo začel. 3. je obiskal ban tabor Kničanina v Knječevu (tako se imenuje zdaj Villovo Kničaninu na čast) in je pozdravil serbskiga viteza v njegovim šotoru. Drugi dan je obiskal pa Kničanin v bogatim kinču svoje narodne obleke in svojih raznih redov bana v Titelu in je celi dan njegov gost ostal. Kničanin prevzame zdaj komando čez eno brigado, obstoječo iz Serbljanov, Šajkašev, dobrovoljcev in nekaj konjikov.

Vikši poštni opravnik g. Klempay nam je izročil naslednjo novico, ki mu je iz Zemuna (Zemlina prišla: Zemun 8. Junija. Danas 5½ zvečer smo tukej zvedli, de je ban Madjare okoli Noviga Sada (Neusatz) razbil. 5 kompanij vjetih, 17 vzetih štukov, brezštevila množica mertvih in ranjenih na sovražnikovi strani so dobički, ktere ima ban v ti bitvi. Tudi Dunajske novine prineso uradno oznanilo te zmage.

Napredak zopet oznani 2 bitve, v kterih so bili Madjari 4. t. m. pri Žabalju in 5. pri Perlezu nabit. Pri Perlezu sta bila Kničanin in Stefanovič. —

## Austrijska dežela.

Govori se zdaj pogostama od premembe v ministerstvu, in prerokuje se, de bo Bach minister znotrajnih reči, in na mesto njegovo de pride Šmerling. Drugi glas je zopet, de prevzame denarstvo bar. Kübeck in Kraus znotrajne reči. Kar pa zadene ministerstvo učenja, se nič ne sliši; bi bil že tudi čas za res, de bi se to toliko važno ministerstvo ne pustilo ministru kmetijstva. Tudi bi smeli Slavjani pričakovati, de bi saj to ministersvo Slavjanu zaupalo. —

Lloyd piše: Dunaj 8. t. m. Potrebne priprave za politiško in sodniško vravnavo večidel vseh dežel so že dognane, in slišimo, de se za nekaj malo dni nova vravnava v življenje vpelje. —

2. t. m. so bili serbski poslanci iz Vojvodine Živanovič, Paskovič in Šuplikac pri Cesarju v Šenbrunu, ter so ga prosili, de bi ministram od njih izrečene želje serbskiga naroda izpolniti, med drugim tudi naslov Serbskiga velikiga vojvoda prijeti ter vojvodino za posebno kronska deželo imenovati blagovolil. —

Na Dunaj sta prišla ruska careviča velka kneza Konstantin in Mihael, in bavarski kraljevič Luitpold. —

## Ceska dežela.

Namesto „Narodnih Novin“ nam je prišlo sledeče naznanilo:

Ravno je bil vrednik teh novin, danas o 12. poklican k komandirajočimu generalu g. grofu Khevenhüllerju, kjer mu je oznanjeno bilo, de Narodne Novine, dokler obsesta terpi, izhajati ne smejo. Uzrok te prepovedi je sostavek proti ogerskimu plemstvu in proti plemstvu, ki z njim derži, v listu 130 Narod. N. Vredništvo ne bo nič zamudilo, kar mu v teh okoljšinah dolžnost nasproti občinstva naloži, in bo koj daljši osodo svojih novin na znanje dalo.

V Pragi 9. Junija 1849. K. Havliček.

## Galicia in Vladimiria.

Tarnov 8. t. m. Skozi naše mesto gredo neprenehama Rusi. — Včeri jih je prišlo 8000, danas 9000 mož z 70 šuki. Sosebno izverstne so bile baterije gardnih kozakov. Vsaki štuk (top) z 6 lepimi, enakobarvnimi konji priprežen ima 7 do 8 ljudi za obravnavo. Teh 17,000 je tudi namenjeno v Duklo, ker bo tamošnji oddelik 80,000 mož obsegel.

Maršal Paskievič Varšavski se vsaki čas tukej pričakuje. (Oestr. Kor.)

## Ogerska dežela.

Prešporek 8. t. m. Naše mesto je taboru enako. Ljudje imajo dosti gledati po ulicah razne vojake obojne armade, in pri tem še na kolero pozabijo. Ruse so si tu mislili, kakor de niso ljudje; zdaj se vse čudi nad njimi, posebno nenavadna je njih pobožnost; ako se moliti komandira, ni zadosti, kakor pri nas, prijeti za čako, ampak oni v resnici molijo in svete pesmi pojejo. Zunej Rusov, ki so tukej postavljeni, je tudi drugi oddelik pod gen. Sasam pri Sejbusu Oggersko mejo prestopil. Tukej komandira gen. Panjutin. Madjarski vodje so mende tako postavljeni: Klapka pri Rabu, Dembinski na gališki meji, Görgej med Rabam in Komarnam. Košut je v torek v Pešto prišel. —

\* Bar. Geringer je že na Oggersko prišel; general Haynau bo imel samo s peljanjem vojske opraviti. —

\* Popotni, piše „Pressé“, ki iz gornjiga Oggerskiga pridejo, povedo, de še nobeniga Rusa v Kosicah (Kašau) viditi ni bilo, in de je vse prazno, kar se je od pokončanja tega mesta pred govorilo. —

## Ptuje dežele.

Nemška. Ostanek frankobrodskiga zbora, ki se je v Stuttgart preselil, je 6. t. m. izvolil novo provizorno centralno vlado, ktera iz 5 udov obstoji. Ta vlada bo mogla braniti Badenske in Bavarske republikane, se bo vstavljal nadvojvodu Joanu, dozajnimu nemškemu mestovladarju, in vsem nemškim vladarstvom, ki se ji podvreči nočejo. — Nasproti je nekaj (60) frankobrodskih poslancov pod vodstvom Gagerna sklenilo se v Goti zbrati in pogovarjati se sosebno čez novo od Prusov dano ustavo in nemškemu narodu svete dajati. Med tem gredo pruski in drugi nemški vojniki nad Baden in celo poresko stran zoper ondote puntarje, s kterimi so že tu in tam boje imeli. —

Laška. Lesep, pooblastenec francozkiga vladarstva, ki se je v Rimu tako dvomljivo obnašal, je v Pariz poklican, in generalu Udinotu povelje dano, v Rim z dobro ali s hudo priti. Vsled tega je Udino primirje (Waffenstillstand) odpovedal, in je 3. t. m. začel napad na mesto. Kakor laški časopisi pišejo, se Rimljani hudo branijo, in le malo se Francozi na dan naprej premaknejo.

# Nepolitiški del.

## Persega koroškiga vojvoda

na kamenitim prestolu  
pod Karnutogradom (Karnburgam). \*)

**Kmet** (na prestolu sedeč).

Kdo je tisti, ki se veličastno  
bliža nam? Zastave ga obdajo,  
Borno sukno scer ima in klobuk  
Kmečki, v rokah palca je pastirska.  
Vol koraka črna pred njim in kljusa  
Medla; zadi pak na hitrih konjih  
Vitezov jezdari svetla truma.  
Meči in čelade blisketajo,  
Bramba pers oklopi so železni.  
Konji rezgetajo, ker se zlato  
Suho na njih bliska.

**Poročnik.** (Herold.)

Stari oče!  
Bliža nam se vojvod Goratanski.

**Kmet.**

Vojvod Goratanski? knez dežele?  
Jaz sim skale knez, na moji njivi  
Skala ta stoji, jaz oče svojih  
Sim otrok, in lastna mi je hiša;  
Knez sim kruha, ki ga z silnim trdam,  
Z potam na obrazu si perdelam.  
Alj je za deželo skerhen oče?  
Alj pravičen sodnik? varje blagost  
In svobodo svojih deželanov?  
IMA SVETI VERI, alj je brani?  
BRANI PRAVDO VDOVE? \*\*)

**Poročnik.**

Branil bode.

**Kmet.**

Alj mu serce krepko je in milo,  
De za blagostanje svojga ljudstva  
Vhog ostane, kakor zdaj se kaže?  
De pravico svojga roda branit  
Tudi siromaštva ne boji se?  
De od kljuse medle se živeti,  
In od vola črniga zamore,  
Z malim zadovoljen?

**Poročnik.**

Amen. Bode.

**Kmet.**

Naj izkaže svojo taj pravico;  
Kako leto skalo si prisvoji,  
K' je zdaj moja.

**Knez.**

Šestdeset beličev

Srebra dam ti, in oba živinca,  
Sukno svojo, klobuk in opanke,  
Hiša, njiva tvoja je brez davkov.

**Kmet.**

Mož beseda! bodi skala odzdaj  
Sodni sedež in vladarski prestol!  
Novi knez pravičen bodi sodnik!  
Prisvojaj z dobroto, nikdar z silo  
Kar ti neobhodno je potreba.

**Poročnik.**

Glava roda! stopi zdaj na prestol,  
Dvigni meč in mahni z njim prot sevr,  
Jugu, prot izhodu in zapadu,  
De naroda, ki krog tebe zbran je,  
Ki stanuje na Slovenski zemli,  
Bramba, var in oče skerben biti,  
SVETI VERI vedno zvest ostati,  
De sirot in VDOV PRAVICO BRANIT  
Zdaj obljubiš, kader od izhoda  
Od zapada, od severa, juga  
K tebi zaupljivo perhitijo.  
Mahni z mečem taj, in se zaroti!

\*) Te kameniti prestol je stal pod Karnutogradsko cerkvo proti izhodu na polji; alj pred nekimi letami so ga za cerkevjo proti zapadu postavili.

Joan Bogomir Herder leto povest v svojih pesmih „Stimmen der Völker in Liedern“ pod naslovom „der Fürstenstein“ popeva, in jo nemškim pravlicam prišteje. — Res je, de so se posledne tri stoletja, prej de se je persega opustila, nemški vojvodi po nemško zarotili, in de je persega tudi nemškim in ponemčanim korošcam veljala. De je pak izvirno slovenska bila, in se le po oblasti nemških vojvodov in po razvadi nemška postala, to dogodivšina in slovenski napis na kamenitim prestolu Gosposvetskiga polja očitno kaže.

\*\*) Slovenski napis na kamenitim vojvodskim prestolu na Gosposvetskem polju (Zollfeld), ker je vojvod najeme delil, in ker mu je narod persegel.

**Knez.**

Zarotim se Bogu Vsevedočim  
In pod milim nebam mahnem z mečem,  
Prot izhodu, prot zapadu, sevr,  
Prot jugu, krog in krog v deželi  
Bramba, var in oče svojim ljudstvu  
Biti, zvest ostati SVETI VERI  
PRAVDO BRANIT VDOVE zdaj obljubim;  
Srotam pomagati, če hitijo  
K men od vsih strani, jas knez in skala  
Biti hočem ljudstvu Goratanskim.  
Za resnico se na to zarotim,  
Tak mi Bog pomaga!

**Narod.**

Amen, oče!

Po prisegi pelejo noviga vojvoda v bližno Karnutogradsko cerkev svetiga Petra, kjer se je velika meša z „Boga hvalimo“ pela. Po meši se vojvod z vojvodsko obleko obleče, in z vitezi in drugimi zlahtniki k obedu sede. Po obedu so se vojvod in množina ljudstva k vojvodskim prestolu na Gosposvetskem polju, ki je z železom ograjen, in ker se še den denasnji na kamnah zgorej naznamvani napis bere, podali. Tukaj se je vojvod na novič zarotel, de deželno pravico in svobodo varovati hoče, in potem je persego od zlahtnikov in ljudstva prejel. Slednič je vojvod na sedežu proti jutru, Gorški grof pak, ker je bil naslednik koroškiga vojvoda, na sedežu proti večeru najeme (Lehen) razdelil. — Ta persega je bila od starodavnih časov do dvanajstiga stoletja v slovenskim jeziku, in se le po tem so se nemški vojvodi po nemško prisegati začeli. Posledna vojvoda, ki sta se persegla, sta bila iz habsburške rodovine Vilhelm Prijazni leta 1395, in Ernst Železni leta 1414. Za njima ni nobeden vojvod več sedel na kamenitim Goratanskim prestolu. \*)

Celovec 6. junija 1849.

Kelič.

## Knjiga splošnih deržavljanskih postav.

§. 429.

Poslane reči se imajo praviloma še le takrat za predane kadar jih prejemnik prejme; drugači ko bi bil ta način poslanja sam odločil ali poterdil.

§. 430.

Ako lastnik ravno taisto premakljivo reč dvema raznima osebama, eni z predajo, drugi brez predaje odda; gre reč tisti kateri je popred predana bila; voder je lastnik žaljeni strani odgovoren.

§. 431.

K prenosu vlasti nepremakljivih reči se mora pridobivno opravilo v javne bukve ki so k temu odločene, upisati. Ta upis se imenuje vtelesenje (intabulacija).

§. 432.

K utelesenju v javne bukve je pred vsem potrebno de je tisti, od katerega ima vlast na drugaiga preiti, že sam kot lastnik vtelesen.

§. 433.

K prenosu po pogodbi je pri kmetičkih zemljiših zadosti, če predajnik in prejemnik, ali tudi le predajnik sam pred zemljiško gosposko pride, in utelesenje pridobivniga opravila v javne bukve oskerbi.

§. 434.

Če pa predajnik osebno ne pride, in v vsih, primerljih kateri vtičejo mestno ali blago, ki je v deželnih bukvah, se mora čez perdobivno opravilo pismo narediti in od pogodijih strani kakor tudi od dveh dostovernih mož kot prič podpisati.

§. 435.

V takim pismu se morajo osebe katere vlast predajo in prevzamejo; reč katere se ima predati z svojimi mejami; ime pridobljenja; dalje kraj in čas sklenjeniga opravila, natanko zaznamvati, in predajnik mora v tem ali v drugim pismu dovoljenje dati, de se prejemnik kot lastnik utelesiti zamore.

§. 436.

Ako se ima vlast nepremakljivih reči v sled polno veljavne razsodbe, sodniškiga delitviniga pisma, ali sodniške izročbe dedine, prenesti, je tudi utelesenja teh pisem treba.

\*) Prosimo, dragi domorodec! blagovolite Slovenijo večkrat s svojimi sestavki počastiti.

Vred.

§. 437.

Ravno tako ni zadosti k pridobljenju vlasti odkazaniga nepremakljiviga blaga, de je sporočilo zapustnika sploh javnim bukvam vteleseno bilo. Kdor ima tako terjatvo, mora od oblasti še posebno vtelesenje odkaznine doseči.

§. 438.

Če tisti, ki vlast nepremakljive reči terja, sicer verjetno, pa ne tako pismo posestva, ki bi z vsimi, v §§. 434 in 435 za utelesenje predpisanimi posebnostimi prevideno bilo; zamore voder, de mu nihče prednosti ne vzame, pogójni upis v javne bukve doseči, ki se imenuje predznama (prenotacija). Z tem zadobi on pogojno pravico vlasti, in kakor hitro je z sodniško razsodbo predznamo opravičil, se ima od časa, v katerim je po postavnim redu prošnja za predznam opodal, za praviga lastnika.

§. 439.

Izpeljana predznama se mora tistimu, ki jo je dosegel, kakor tudi njegovimu nasprotniku z izročilam v lastne roke, naznaniti. Prošnik predznama mora podati v štirinajstih dneh od dneva prijetiga izročila redno tožbo v dokaz pravice vlasti; drugači se ima na prošnjo nasprotnika dosežena predznama zbrisati.

§. 440.

Ako je lastnik ravno taisto nepremakljivo reč dvema raznima osebama prepustil; gre ona tistimu, ki je pred za vtelesenje prosil.

§. 441.

Kakor hitro je pismo čez pravico vlasti v javne bukve upisano, stopi novi lastnik v postavno posest.

§. 442.

Kdor vlast kake reči pridobi, doseže tudi z njo združene pravice. Pravice, ki so na osebo izročnika omejene, taisti izročiti ne zamore. Sploh ne more nihče drugimu več pravice prepustiti, kakor je sam ima.

§. 443.

Z vlastjo nepremakljivih reči se prevzamejo tudi bremena, ki na njih tičejo in so v javnih bukvah zaznamvane. Kdor v te bukve ne pogleda, terpi v vsih primerljih za svojo nemarljivost. Druge terjatve in pravice, ki jih kdo do poprejšniga lastnika ima, ne preidejo na noviga pridobnika.

§. 444.

Vlast se zamore sploh po volji lastnika, po postavi, in po sodniški razsodbi zgubiti. Vlast nepremakljivih reči pa neha le z izbrisanjem iz javnih bukev.

§. 445.

Po predpisih danih v temu poglavju zastran pridobljenja in zgubljenja vlastne pravice čez nepremakljive reči, se je ravnati tudi pri drugih stvarnih pravicah, ki nepremakljiv reči zadenejo.

§. 446.

Kako in z kakšno paznostjo se ima sploh vtelesenje rečnih pravic opravljati, je zapadeno v posebnih, zastran vredbe deželnih in zemljiških bukev obstoječih vkazih.

## Šesto poglavje.

### Od zastavne pravice.

§. 447.

Zastavna pravica je tista rečna pravica ki se upniku dodeli, iz kake reči plačilo zadobiti, če se zaveza ob odločenim času ne izpolne. Reč, na katero upniku ta pravica gre, se imenuje sploh zastava.

§. 448.

Zastava zamore sleherna reč biti, ki je v kupčiji. Ako je taista premakljiva, se imenuje ročna zastava, ali zastava v ožji pomembi; ako je nepremakljiva, se ji reče hipoteka ali zemljiška zastava.

§. 449.

Zastavna pravica se sicer vselej na veljavno terjatvo nanasa, pa vsaka terjatva ne da imena za pridobljenje zastavne pravice. To je vstanovljeno v postavi; v sodniškem izreku, v pogodbi, ali v poslednji volji lastnika.